

การอภิปรายพิเศษเนื่องในวาระครบ ๑๐๐ วันแห่งการถึงแก่อนิจกรรม ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

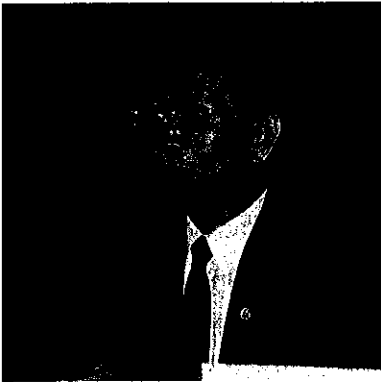
ดร. ป๋วย ที่ข้าพเจ้ารู้จัก

“

คุณป๋วยได้สร้างระบบไว้ให้เราป้องกันตัวอย่างดีแล้วแต่เพราะว่าพวกเราละเลยพวกเรา
ไม่คิดจะพัฒนาไม่จำเป็นว่าสิ่งที่คุณป๋วยสร้างแล้วมันจะต้องอยู่อย่างนั้นตลอดไป
มันควรมีการวิวัฒนาการ

”

ดร.เสนาะ อุนากุล

5 นี่เป็นครั้งแรกที่ผมมาพูดมาอภิปรายในที่สาธารณะ
หลังจาก stroke หยุดไป ๙ ปี วันนี้เป็นครั้งแรก
เพราะมาพูดเกี่ยวกับคุณป๋วยที่รักและเคารพ ผมต้องขอโทษที่ผมใช้
คำว่าคุณป๋วย เพราะพวกเราใช้กันจนติดปาก พวกเราที่ตามมาติดๆ
ก็เรียกชื่อคุณป๋วยกันทั้งนั้น ไม่ใช่การพยายามตีเสมอหรือคิดเป็น
อย่างอื่น ท่านก็ไม่ว่าอะไร ที่เรียกว่าอาจารย์ป๋วยคงมาที่หลัง
ผมรู้จักคุณป๋วยมาเมื่อต้นปี ๒๕๕๘ เรียนจบแล้วและกำลังฝึกงาน
ที่ธนาคารชาติออสเตรเลีย ตอนนั้นได้ยินกิตติศัพท์ว่าคุณป๋วย
มีคุณลักษณะพิเศษ เรียนเก่งได้ top of honor เป็นเสนาธิการ
เรียนจบกลับมาและเป็นผู้นำในการปฏิรูปปรับปรุงนโยบายเศรษฐกิจ
ของประเทศเป็นที่เคารพนับถือกันทั่วไป ผมเองก็คิดว่าคบคนดีเป็น
ศรีแก่ตัวผมจึงมีหนังสือมาขอสมัครงานกับคุณป๋วยที่กระทรวงการคลัง
ต่อมาก็ได้รับจดหมายตอบจากคุณป๋วย ดีใจมากที่ผู้ใหญ่ของเมือง
ไทยกรุณาตอบจดหมายเด็กที่อยู่เมืองนอกและในจดหมายนั้นแสดง
ความเมตตาอย่างเห็นได้ชัด เริ่มต้นจดหมายว่าคุณเสนาะที่รักแล้วก็
เลยรักกันเรื่อยมา

คุณป๋วยเขียนบอกว่ายินดีที่จะมาร่วมงานกันเพราะเวลานี้
เมืองไทยกำลังต้องการคนที่มีการศึกษามาช่วยกันมากๆ กำลังมี
การปรับปรุงกันหลายแห่ง แต่ว่าที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
เวลานี้มีมาอยู่กันหลายคนแล้ว เช่น คุณชาญชัย ลีถาวร คุณอนุกุล
ประจวบเหมาะ คุณจำลอง โต้ะทอง คุณป๋วยจึงแนะนำว่าน่าจะไปอยู่
ที่กรมบัญชีกลาง ตอนแรกผมรู้สึกว่าคุณ background ของเรา

เป็นบัญชีธรรมศาสตร์มาหรือเปล่า ถึงให้ไปอยู่กรมบัญชีกลาง จะมีอะไรทำ คุณป่วยได้ทำคำชี้แจงตอบไปว่ากรมบัญชีกลางสำคัญ ไม่เฉพาะงานบัญชี ยังมีงานงบประมาณ งานเงินกู้ เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เมื่อก่อน นั้นรวมกันอยู่ที่กรมบัญชีกลางหมด ผมก็น้อยรับและได้มาทำงานที่กรมบัญชีกลางเมื่อมาถึงได้งานแล้ว ท่านสั่งให้ผมพยายามทำเฉพาะเรื่องการปรับปรุงงบประมาณแผ่นดิน ท่านบอกว่างบประมาณแผ่นดินของเราตอนนั้นมีปัญหาทุกอย่างที่งบประมาณแผ่นดินถือว่าเป็นหัวใจของเศรษฐกิจบ้านเมือง ตอนนั้นหัวใจรู้สึกจะรื้อเพราะว่าระบบงบประมาณของเราตอนนั้นมันแย่งจริงๆ ถ้าสมัยมากงบประมาณไทยมีอยู่ ๓ รายการ คืองบเงินเดือน งบค่าใช้จ่ายและงบประมาณจร อะไรที่ไม่ใช่เงินเดือนหรือค่าใช้จ่ายก็เป็นงบประมาณจร ไม่สามารถที่จะวิเคราะห์ที่ได้วินัยทางการคลัง แทบจะไม่รู้จักกันเลย เพราะฉะนั้นในการทำงบประมาณในแต่ละปีจึงเป็นการต่อรองหรือเป็นการใช้อำนาจทางการเมือง ในที่สุดก็เป็นอันว่างบประมาณขาดดุลเพิ่มขึ้นทุกปี ตัวแฉงเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนั้นที่ร้ายคือการใช้อำนาจนายกรัฐมนตรีสั่งจ่ายเงินนอกงบประมาณ ได้นับเป็นรูรั่วที่ใหญ่ เพราะนายกรัฐมนตรีก็ขยันสั่งจริงๆ เงินนอกงบประมาณ ปรากฏว่างบบัญชีของไทยมีแต่บตัวแฉงเพิ่มขึ้นทุกปี ปีบัญชีไม่ลงเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน สดง. สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่ยอมรับ ไม่ยอมที่จะเซ็นรับรองบัญชีจนเกิดเป็นวิกฤตอย่างรุนแรง ความเชื่อถือนี่ต่าง ๆ ได้รับผลกระทบกระเทือน ๔๐ กว่าปีมาแล้ว เกือบจะล้มละลายเหมือนกัน ฐานะตอนนั้นแทบล้มละลาย และถ้าไม่รับแก้ไขต้องล้มละลายแน่ที่ผมรู้ดีเพราะว่าทำงานที่กรมบัญชีกลางงานอยู่ขึ้นหนึ่งคือ คินค่าของเครื่องบินที่ไปจองไว้ แต่ไม่มีสตางค์จะใช้ก็ต้องขายควาไป นับเป็นภาระการคลัง ตอนนั้น การที่คุณป่วยได้ทุ่มเทความรู้ความสามารถระดมพวกเราให้ช่วยกันจริงจัง โดยเริ่มดำเนินการ

ปรับปรุงวิธีการพิจารณางบประมาณ จนในที่สุดนำไปสู่การออกพระราชบัญญัติงบประมาณแผ่นดิน และมีการจัดตั้งสำนักงบประมาณขึ้นสำเร็จ โดยเฉพาะได้มีการห้ามไม่ให้มีการส่งจ่ายเงินนอกงบประมาณอีกต่อไป หลังจากนั้นมาฐานะงบประมาณซึ่งมีลักษณะของหัวใจรั่วก็พออยู่ได้ ที่เล่าให้ฟังเพราะอยากจะทำให้พวกเราว่าผลงานชิ้นหนึ่งของคุณป่วย ที่เป็นงานสำคัญคือแก้ไขปัญหาของชาติไม่ให้เกิดล้มละลายเมื่อ ๔๐ กว่าปีมาแล้ว ที่สำคัญคืองานเรื่องการปรับปรุงงบประมาณ การที่ได้ทำงานร่วมกับคุณป่วยทำให้ได้เห็นอัจฉริยะของคุณป่วยหลายอย่าง ไม่เฉพาะความสามารถที่จะเจรจาหรืออธิบายให้นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีคลัง หรือคณะรัฐบาลต้องยอมรับ หรือการแก้ไขปัญหางบประมาณตามที่ได้กล่าวไว้เท่านั้น ในระดับล่างลงมาคือในระดับเป็นผู้ช่วยทำงานกับคุณป่วย คุณป่วยก็แสดงความเมตตา ความรัก และทำให้พวกเรามีความรู้สึกรักและเคารพในตัวคุณป่วยอย่างจริงใจจริงใจ ในกรณีผมเอง เข้ามาได้ไม่กี่เดือนตอนไปประชุมต่างประเทศ ทางฝรั่งเศสก็คงแนะนำว่า My colleague from Ministry of Finance หรืออาจจะเป็น My staff แต่ท่านใช้ My friend ทำให้ผมรู้สึกว่าท่านเป็นกำลังใจ เราต้องพยายามทำงานให้ได้ดี บางเรื่องทำงานข้างนอกเป็นพิเศษ คือตำราเศรษฐศาสตร์เรื่องวิชาการคลังที่ใช้เป็นตำราสอนที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นตำรามาตรฐาน ที่ตอนนั้นต้องการจะปรับปรุง โดยเหตุที่ผมทำงานทางด้านงบประมาณ ท่านจึงมอบหมายหน้าที่ให้ปรับปรุงหนังสือทั้งเล่ม โดยท่านคอยดูแลใกล้ชิด มีโอกาสได้ใกล้ชิดท่านมากขึ้นตอนปรับปรุงหนังสือ ปรากฏว่าเมื่อปรับปรุงเสร็จพิมพ์ออกมาท่านได้ยืนยันว่าให้ชื่อผมขึ้นหน้าปกในฐานะช่วย ปรับปรุงหนังสือด้วย เป็นการแสดงความเมตตาของคุณป่วย ที่ให้เกียรติกับเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งที่ประทับใจ ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างมาก

ผมทำงานกรมบัญชีกลางได้ไม่นานก็ไปต่างประเทศอีก ๕ ปีกว่า จนกระทั่งถูกคนลือว่าจะเป็น Professional student เป็นนักเรียนอาชีพ เป็นนักศึกษาอาชีพ ตอนที่เรียนอยู่ก็มีจดหมายมาเรียนให้คุณป๋วยได้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ เป็นระยะๆ และทุกครั้งจะไม่พลาด คุณป๋วยจะตอบกลับมาเขียนด้วยลายมือทุกครั้ง ผมไม่เคยเห็นว่าผู้ใหญ่ที่ไหนจะมีเวลาตอบจดหมาย แต่ท่านไม่เคยพลาด ตอบกลับทุกครั้ง มีอยู่ครั้งหนึ่งท่านเพียงแต่บอกว่าได้มีการตั้งสำนักงานใหม่คือ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ทำหน้าที่วางแผนและประสานงานเศรษฐกิจของชาติ ท่านต้องการให้ผมย้ายจากกรมบัญชีกลางมาอยู่ที่นั่น กรมบัญชีกลางตอนนั้นมีคนใหม่ๆ เข้ามาอีกมาก ดร.อำนาจ วีรธรรม ดร.พนัส ลิ้มเสถียร และอีกหลายท่านด้วยกัน ผมน่าจะไปช่วยงานที่ใหม่ซึ่งผมก็ยินดียอมรับและเห็นว่าช่วยหักเหชีวิตของผม เมื่อผมกลับมาทำงานที่สภาพัฒนาได้รับมอบหมายงาน ด้านสาขาการเงินการคลัง และการวางแผน มีหน้าที่ติดต่อกับแบงก์ชาติ กระทรวงการคลัง สำนักงานประมาณ

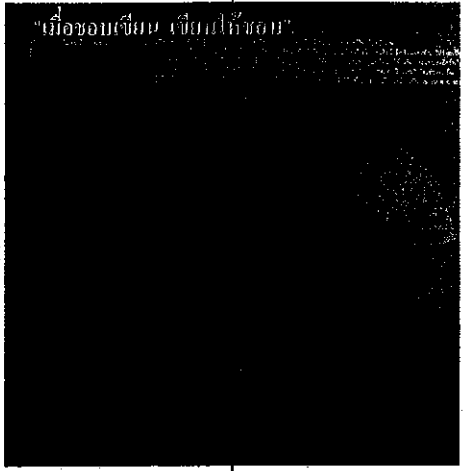
พรสวรรค์ของคุณป๋วยที่สามารถทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายได้ ทำเรื่องหนักให้เป็นเรื่องเบา ในการประชุมคณะกรรมการบริหารที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติทุกวันจันทร์ ถ้า ดร.ป๋วย มาจะสั่งให้รอ ถ้ายังไม่มาต้องรอ เมื่อมาแล้วคุณป๋วยสามารถที่จะสรุปประเด็นต่างๆ ในการพิจารณาออกมาเป็นข้อเสนอที่แยกกาย และเป็นข้อเสนอที่รัฐบาลยอมรับทุกครั้ง ความคิด ความเสียสละ ความสามารถหรือพรสวรรค์ เช่นการทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายเข้าใจง่ายตรงประเด็น และมีความน่าเชื่อถือ นอกจากนั้นบรรยากาศในการประชุมที่คุณป๋วยมาแต่ละครั้งจะหัวเราะกันครืน เพราะอารมณ์ขันของ ดร.ป๋วย จนรู้สึกว่บรรยากาศขึ้นมีนจริง ๆ ในที่ประชุมวันไหนที่คุณป๋วยมาประชุมจะมีเจ้าหน้าที่สภาพัฒน์มานั่งเต็มกันทางด้านหลังเหมือนเข้ามาดูหนัง หรือมาดูดารา วันไหนที่ได้ข่าวว่าคุณป๋วยไม่มา หองว่างหายหมด ไม่มีใครมาเลย นี่เป็นพรสวรรค์ที่สามารถสร้างบรรยากาศที่รู้สึกว่ทำงานแล้วได้ผล ในขณะที่เดียวกันก็สนุกสนาน

ของธนาคารและพนักงาน

คุณป๋วยมีความเป็นอัจฉริยะ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และไม่เคยมองวิสัยทัศน์ไว้อย่างไร ทุกวันนี้คนมีวิสัยทัศน์แต่ก็ลอย ไม่รู้ว่าจะลงดินอย่างไร แต่คุณป๋วยนอกจากจะมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ลึกซึ้ง ยังสามารถที่จะลงมือด้วยตนเอง ปฏิบัติให้วิสัยทัศน์นั้นเกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมาได้หลายเรื่องด้วยกัน อย่างปัญหาทางเศรษฐกิจก็ยากและมักจะทำให้เกิดผลกระทบต่อกระเทือนที่หนักมาก ฉะนั้นวิสัยทัศน์ของท่านที่มองคือความเจริญฉลาด ท่านสร้างแนวป้องกันเพื่อแก้ปัญหาก่อนที่จะปัญหาจะลุกลามมาจนถึงแบงก์ชาติ โดยได้สร้าง ๔ หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการเงิน คือ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นเสนาธิการเรื่องการคลัง สำนักงานประมาณอย่างที่ผมเรียนไปในตอนต้น สภาพัฒนาเศรษฐกิจที่แม้ว่าท่านจะไม่ได้เป็นประธาน แต่ท่านไปคู่วิธีการของสภาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และท่านเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย โดยตำแหน่งรับผิดชอบทางการเงิน ในสี่หน่วยงานนี้ได้แสดงถึงความ เป็นผู้นำของ ดร.ป๋วย ที่สร้างระบบหนึ่งกำลังสี่หน่วยงานเป็นครั้งแรกในเมืองไทยสี่หน่วยงานนี้จะปรึกษาหารือกันทุกปีก่อนที่จะเริ่มทำงานประมาณ เพื่อที่จะได้รู้ว่าควรจะต้องบประมาณรายจ่ายเท่าไร โดยดูว่าในปีนั้นผลผลิตจะเพิ่มเท่าไร เงินเพื่อควรจะมีไม่เกินไปเท่าไร และรายได้จากภาษีอากรเป็นเท่าไร รายจ่ายที่กำหนดไม่ให้มีการขาดดุลเกินสมควรเป็นการจำกัดวงเงินให้รัฐบาลเข้ามากู้เงินกับธนาคารชาติ จุดสำคัญที่ว่าจะทำให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจกระทบกระเทือนหรือไม่อยู่ที่วงเงินที่รัฐบาลเข้ามากู้ธนาคารชาติ การจัดระบบหนึ่งกำลังสี่หน่วยงานสามารถทำให้ธนาคารมีบทบาทในการกำหนดว่าจะให้กู้ได้ไม่เกินเท่าไร ไม่มีใครที่จะเข้ามาแทรกแซงได้เพราะว่าทำพร้อมกันสี่หน่วยงาน นี่เป็นวิสัยทัศน์และเป็นความชาญฉลาดของคุณป๋วยที่สามารถสร้างแนวป้องกันก่อนที่จะมาถึงธนาคารชาติ เพราะฉะนั้นในระหว่างที่คุณป๋วยเป็นผู้ว่าการธนาคารชาติจึงเห็นว่าประเทศไทยสามารถที่จะสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องและสามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจไว้ได้ตลอดมา จนเป็นที่ยอมรับนับถือทั้งในประเทศและต่างประเทศ นั่นเป็นผลงานที่

สำคัญของ ดร.ป๋วย และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พวกเราได้มานั่งอยู่ ณ ที่นี้

วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้งของคุณป๋วย โดยการสร้างแนวป้องกันเสถียรภาพของเศรษฐกิจไทยทั้งหมด ไม่ใช่เฉพาะป้องกันธนาคารชาติ การสร้างแนวป้องกัน ไม่ใช่เฉพาะสี่หน่วยงานที่ป้องกันเรื่องงบประมาณแผ่นดินของประเทศเท่านั้น แต่สร้างแนวป้องกันจากต่างประเทศด้วย โครงสร้างคณะกรรมการที่เรียกว่าอนุกรรมการพิจารณาการกีดกันจากต่างประเทศ (อกน.) เพราะการกีดกันต่างประเทศ โดยไม่มีกำหนดและไม่มีขอบเขตมีผลที่จะทำให้ประเทศล้มละลายได้ พุดอย่างนี้สมัยก่อนก็คงเฉยๆ แต่เดี๋ยวนี้เรารู้กันแล้วว่าอะไรเกิดขึ้นเมื่อไม่มีมาตรการป้องกัน สมัยก่อนนี้จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาการกีดกันต่างประเทศ คอยดูแลตลอดเวลาว่าวงเงินกู้ต่างประเทศของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจที่กู้มานั้นจะต้องไม่เกินจำนวนเท่าไร ของงบประมาณ และที่สำคัญคือว่าระยะเวลาชำระหนี้ในแต่ละปีเมื่อคิดแล้วจะต้องไม่เกินกี่เปอร์เซ็นต์ของรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ เช่น กำหนดไว้ ๙ เปอร์เซ็นต์ หรืออย่างมากไม่เกิน ๑๐ เปอร์เซ็นต์

และผ่อนที่สุดแล้วไม่เกิน ๑๑ เปอร์เซ็นต์ พอใกล้เคียงก็ต้องเตือนแล้ว ถ้าเกินกว่านั้นจะไม่ได้ และรัฐบาลจะมาว่าอะไรก็ไม่ได้ นี่เป็นระบบการป้องกันที่ชาญฉลาดของคุณป๋วย สามารถที่จะรู้ตลอดเวลาว่ากู้มาเท่าไร ลักษณะสภาพหนี้ที่จะต้องใช้แต่ละปีเป็นอย่างไร ต้องพยายามกู้ระยะยาว ไม่ให้กู้ระยะสั้น เพราะกู้ระยะสั้นแล้วจะเกิดปัญหา เกิดเป็นหนี้ก้อนโตที่ต้องใช้ชำระคืนไปในคราวเดียว คุณป๋วยได้สร้างแนวป้องกันนี้โดยใช้ระบบที่เรียกว่า (อกน.) ต่อมาเปลี่ยนเป็น คพน. คือคณะกรรมการพัฒนาการกีดกันกับต่างประเทศ และกระทรวงการคลังรับไปจากสภาพพัฒนาฯ เป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ เป็นที่น่าเสียดายว่าหลังจากที่คุณป๋วยไม่ได้อยู่แล้ว และหลังจากที่ผมเองก็ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้แล้ว ปรากฏว่า

เมื่อประสบปัญหาในเรื่องหนี้ที่การกีดกันส่วนใหญ่เริ่มเปลี่ยนแปลงจากหนี้รัฐบาลเป็นหนี้เอกชน และหนี้เอกชนเพิ่มขึ้นๆ แม้ผมจะมาที่ธนาคารชาติก็ได้เตรียมระบบแบบของ อกน. ซึ่งไม่ดูแลเฉพาะรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ ให้ความสำคัญของเอกชนด้วย แล้วรวมเป็นหนี้ทั้งหมดภาระหนี้ทั้งหมดของประเทศ และภาระที่ต้องชำระหนี้แต่ละปีว่าเป็นเงินเท่าไร ต้องไม่เกินเท่าไร เราไม่มีระบบที่จะห้ามเอกชนกีดกัน แต่เรามีระบบ Monitor ว่าเอกชนไปกู้ที่นั่นมาเท่าไร และจะส่งให้เกิดผลกระทบกระเทือนเสียหายต่อส่วนรวมหรือไม่ ถ้าเรารักษาแบบนี้ไว้ผมเชื่อว่าเราจะทนกับเหตุการณ์ไม่ว่าเกิดเรื่องขึ้นแล้ว ถ้ามว่า อกน. ไปไหน ผู้ที่รับผิดชอบก็ถามว่ายังมีอยู่หรือไม่ รู้ว่าอยู่ที่ไหน ลืมไปแล้ว ถ้ามว่ามีหนี้ทั้งหมดเท่าไร หนี้สั้น หนี้ยาวเท่าไร ไม่รู้

อีก กว่าจะรู้จักเกินแก้ ตัวอย่างนี้จะเห็นว่าคุณป๋วยได้สร้างระบบไว้ให้เราป้องกันตัวอย่างดีแล้ว แต่เพราะว่าพวกเราละเลย พวกเราไม่คิดจะพัฒนาไม่จำเป็นว่าสิ่งที่คุณป๋วยสร้างแล้วมันจะต้องอยู่อย่างนั้นตลอดไป มันควรจะมีการวิวัฒนาการ มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การเคลื่อนไหวในด้านเอกชนก็สามารถจะรู้ได้และวัดได้ รู้ได้ว่าภาระหนี้ที่เกิดขึ้นในแต่ละปีนั้นหนักเกินไปหรือไม่ และควรที่จะเตือนตั้งแต่แรก สมัยที่ผมเป็นผู้ว่าการก็ต้องไปต่อสู้กับผู้ที่ต้องการกู้หนี้มาซื้ออาวุธ ๒ หมื่นล้านบาทในสงครามเวียดนาม ผมก็ได้อาศัยระบบ อกน. เข้าไปประชุมในที่ประชุมกลาโหม สีเขียวเต็มไปหมดเพราะจะกู้เงินให้ได้ ตอนนั้นอเมริกันถอนไปแล้ว ไม่มีอะไรเหลืออยู่ นอกจากจะต้องกู้เงินใหม่มา ๒ หมื่นล้านเพื่อจะซื้ออาวุธให้ได้ ภายในปีนี้ และจะกู้เงินแบบที่เป็นระยะสั้นมาก ผมอาศัยแนวทางของคุณป๋วยเข้าไปชี้แจงว่าเรามีระบบนี้ ท่านมีระบบป้องกันประเทศทางด้านทหาร ท่านมีอาวุธ แต่เรามีระบบป้องกันประเทศในระบอบ (อกน.) ซึ่งมีการกำหนดไว้เลยว่า ถ้ากู้เกินกว่าร้อยละ ๙ ไฟจะขึ้น ถ้าเกินกว่าร้อยละ ๑๑ ไฟแดงจะขึ้น แต่ถ้าจะมากู้กัน

คราวนี้มันจะเกินอีกตั้งมากมาย ไม่ใช่ไฟแดงจะขึ้น แต่ว่ากระดิ่งจะดังไปทั้งโลกและจะป้องกันประเทศได้อย่างไร ความมั่นคงทางเศรษฐกิจจะพัง ความมั่นคงทางกองทัพยอมไม่สามารถอยู่ได้ผมได้ใช้ชีวิตของคุณป่วยไปต่อสู้อยู่ในเรื่องนี้และสามารถที่จะทำให้ความพยายามที่จะออกกฎหมายที่จะกู้เงินเพื่อซื้ออาวุธเป็นพิเศษหลัง สงครามเวียดนามต้องระงับไป ผมได้รู้สึกถึงบุญคุณของคุณป่วยที่มีต่อประเทศชาติ และผมได้อาศัยไปปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมาตลอด

อีกเรื่องหนึ่งที่ผมเห็นว่าคุณป่วยมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง คือการที่คุณป่วยมองเห็นว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่อยู่ในอัตราที่สูง แต่ว่ามีเสถียรภาพเป็นที่ชื่นชมของคนทั่วไปไม่เป็นการเพียงพอต้องคำนึงถึงผลกระทบจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วซึ่งจะตีความออกมาเป็นรูปแบบต่างๆ เช่น ความเป็นธรรมในสังคม ปัญหาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ฐานะของผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะปัญหาการพัฒนาชนบทและการศึกษาสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นผลกระทบ มีกลุ่มคนที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนา คุณป่วยได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มต่างๆ เหล่านี้มาก บางครั้งทีคนอื่นจะดูเฉพาะในเรื่องการพัฒนาการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และภูมิใจเรื่องเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ แต่คุณป่วยบอกว่าไม่พอ เราต้องมาดูในเรื่องเหล่านี้ และไม่ใช่จะมาดูกันทีหลัง หลังจากที่มีการขยายตัวไปมากแล้ว ท่านเริ่มเรื่องเหล่านี้พร้อมๆ กับการตั้งสภาพัฒนาฯ ตั้งแต่แรก เรื่องเหล่านี้คงจะมีคนได้พูดถึงในเรื่องพัฒนาชนบท

ผมจะพูดบางด้านที่อาจไม่ค่อยมีคนพูดกัน คือ คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในเมือง เข้าใจกันว่าคุณป่วยมีแต่เรื่องพัฒนาชนบท แต่ความจริงคุณป่วยคิดถึงทุกคน คิดถึงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนเมือง มีสายตาไกลที่มองเห็นว่ายิ่งพัฒนาเท่าไร ปัญหาจะไหลเข้าสู่เมืองมากขึ้นกว่าเดิม คนชนบทจะน้อยลง แต่คนในเมืองจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และปัญหาในเมืองจะเพิ่มพูนทวีคูณรวดเร็วกว่าชนบทด้วยซ้ำ ด้วยการนี้คุณป่วยจึงได้เริ่มโครงการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในกรุงเทพมหานคร ๓ โครงการด้วยกัน คือโครงการระบายน้ำป้องกันน้ำท่วม และจำกัดน้ำเสีย คนแปลกใจที่คุณป่วยพยายามผลักดันโครงการน้ำเน่าเพราะถือว่าโครงการประเภทนี้ไม่ก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิต ไม่ถือว่าเป็นโครงการพัฒนา ไม่นำให้การสนับสนุนแต่คุณป่วยยืนยันว่าโครงการที่เป็นเรื่องของการแก้ไขผลกระทบจากการพัฒนาเป็นโครงการพัฒนาและเป็นประธานดำเนินการตามโครงการในเรื่องนี้ เป็นเรื่องที่ผมต้องพูดไว้เพราะคนมักจะไปคิดถึงคุณป่วยในเรื่องชนบท แต่ว่าคุณป่วยมองชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในเมืองด้วยคุณป่วยสามารถสร้างอุโมงค์ใหญ่ระบายน้ำแห่งแรกของเมืองไทยที่ไปออกชองนนทบุรี โครงการที่สอง คือ การก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนเป็นเรื่องตั้ง ๓๐-๔๐ ปีมาแล้ว คุณป่วยยังเป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในเมือง ทางด่วนระยะแรกเริ่มจากท่าเรือคลองเตยวิ่งไปเหนือ ไปตะวันออก ไปใต้ เริ่มจากคุณป่วยโครงการที่สาม คือ โครงการเคหะแห่งชาติและพัฒนาคุณภาพชีวิตในแหล่งเสื่อมโทรมที่ต่อมาเรียกว่าชุมชนหนาแน่น ทั้งสามโครงการนี้เป็นโครงการในกรุงเทพฯ แต่ว่าจะเป็นโชคหรือเป็นกรรมของคนในกรุงเทพฯ ก็ไม่ทราบที่บังเอิญมีการแบ่งชั้วอำนาจทางการเมืองในยุคหนึ่ง ระหว่างจอมพลสฤษดิ์ อนุวัตร คุุณการพัฒนารัฐบาลไทยในทางทฤษฎีจะมีอำนาจควบคุมในกรุงเทพฯ แต่ขณะเดียวกันจอมพลประภาส จารุเสถียร ซึ่งเป็นรัฐมนตรีมหาดไทยควบคุมทุกโครงการในกรุงเทพมหานคร หลายครั้งที่จอมพลสฤษดิ์ไม่กล้าที่จะเข้ามาล้วงเกิน และเป็นจริงตามที่เราได้ทราบ เช่น โครงการพัฒนาทางหลวง ๘ ปีทั่วประเทศ สร้างถนนมุ่งเข้ามากองเทพหลายสายแต่พอเข้ามาถึงกรุงเทพก็จอดพอดีเข้ามาในเขต กทม. ไม่เกี่ยวเป็นเรื่องของ กทม. แต่ กทม. ก็ไม่มีโครงการออกไปรับ แผนการจราจรในกรุงเทพฯระบบขนส่งมวลชน และระบบถนนต่างๆ ซึ่งควรจะเป็นแผนเดียวกันกับที่มีโครงการพัฒนาถนน ๘ ปี ก็ไม่เกิดขึ้น โครงการต่างๆ เพิ่งจะมาเสร็จ ๓๐ กว่าปีหลังจากที่คุณป่วยได้เริ่มไว้ เป็นตัวอย่างประวัติ-

ศาสตร์ ทางการเมืองที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศต้องถูกระทบกระเทือนจากการแบ่งขั้วอำนาจ ต่อมาเกิดความคิดในเรื่องที่ว่ากรุงเทพโตเร็วเกินไป โครงการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนกรุงเทพไม่ได้รับการสนับสนุน เพราะถือว่าการที่ลงทุนในกรุงเทพมากเกินไป กรุงเทพก็โตขึ้นเท่านั้น ปรากฏว่ากรุงเทพที่โตขึ้นมานั้นเป็นเพราะการลงทุนของเอกชน การสร้างตึกใหญ่โตสูงมากมายก่ายกอง ขณะเดียวกันการจัดการระบบไม่ทัน ทำให้ขาดความสมดุลในการพัฒนาประเทศ ผมต้อง การชี้ให้เห็นว่าวิสัยทัศน์ของคุณป๋วยในเรื่องนี้ไม่ใช่แค่มองกว้างและมองทั่วถึงมองถึงความเป็นจริงว่าทั้งประเทศเป็นประเทศเดียวกัน และทุกอย่างต้องสัมพันธ์กันหมด หัวใจกรุงเทพก็เหมือนกับงบประมาณ ที่ว่าหัวใจมีรูรั่วในที่สุดมันอยู่ไม่ได้ กรุงเทพจะเป็นง่อย จะเป็นอัมพาต และในที่สุดความเป็นอยู่ของคนกรุงเทพจะเสื่อมลงๆ แม้จนเราเองก็อาจจะอยู่ไม่ได้ ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่คุณป๋วยเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กันทั้งชนบทและในเมือง เพราะทุกอย่างสัมพันธ์กันต่อเนื่องกัน ถ้าไม่มีการพัฒนาที่เป็นระบบมันจะเกิดรอยตะเข็บรอยต่อที่จะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นในที่สุด

ในภายหลังที่คุณป๋วยออกจากธนาคารชาติเพื่อไปเป็นคณบดีเศรษฐศาสตร์ และอธิการบดี พวกผมยังพบคุณป๋วยอยู่เสมอแม้กระทั่งทานอาหารเย็นที่พวกเราชอบไปที่ร้านอิมๆ ทานอึ้งแซ ทานเบียร์ร้านนี้คุณป๋วยชอบมาก ครั้งหนึ่งระหว่างทานข้าวคุณป๋วยเล่า ให้ฟังว่าไปต่างประเทศมาคราวนี้อาการไม่ค่อยดี รู้สึกเวียนหัว หน้ามืดเป็นลม ตอนนั้นไม่รู้ว่าเป็นอาการที่แสดงให้เห็นว่าเริ่มมีปัญหาเรื่องโรคโลหิตคืดอย่างที่ผมเป็นแต่ ว่าพวกเราห่วงใยมาก คุณป๋วยทำงานหนักขนาดนี้ มีภาระนอกบ้านขนาดนี้ อันตรายต่อสุขภาพ ต่อชีวิตของคุณป๋วย พวกผมเองได้ไปขอพบท่านที่โรงแรมดุสิตธานี ผมในฐานะผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยไปเสนอกับท่าน ว่ามีตำแหน่ง Executive Director ของธนาคารโลกว่างขอเชิญท่านไปรับตำแหน่งนี้ชั่วคราว ด้วยความประสงค์ว่าเพื่อให้ท่านได้มีโอกาสพักผ่อนได้มีโอกาสเปลี่ยนบรรยากาศชั่วคราวคงจะช่วยเรื่องสุขภาพ

และชีวิตของท่าน แต่คุณป๋วยปฏิเสธเด็ดขาดว่า ผมไม่สามารถจะทำได้เพราะมีภาระหน้าที่ ผมทิ้งทุกคนไปไม่ได้ ผมได้แต่โน้มรับ ขณะเดียวกัน ความรู้สึกส่วนตัวรู้สึกเสียตายเป็นไม่มีโอกาสได้ไปใช้คุณป๋วยจากนั้นไม่กี่วันผมเดินทางไปประชุมที่ธนาคารพัฒนาเอเชียที่ฟิลิปปินส์ ผมเป็นหัวหน้าคณะไปเพราะรัฐมนตรีคลังป่วยไปไม่ได้ ระหว่างนั้นวิกฤตยังไม่มากแต่พอไปเริ่มนัดประชุมก็มีข่าวเมืองไทยฆ่ากันมีคนตายจำนวนมาก เกิดมีปัญหาใหญ่ ผมจึงประชุมคณะที่เดินทางเห็นควรเดินทางกลับ เมื่อมาถึงสนามบินดอนเมือง วันนั้นวันที่ ๗ หรือ ๘ เดือนตุลาคม สนามบินเจียบทหมดเหมือนไม่มีชีวิต ตอนนั้นปิดสนามบิน มีคนมารายงานว่าคุณป๋วยถูกจับออกไปอีกทางหนึ่งจะส่งไปอังกฤษ ผมพยายามที่จะไปพบแต่ว่าคุณป๋วยได้ออกจากสนามบินไปแล้ว เสียชีวิตที่ไม่พบวันนั้น อย่างไรก็ตามขณะท่านอยู่ที่อังกฤษได้มีโอกาสพบกับท่านบ้าง

พบกันครั้งสุดท้ายเมื่อท่านมาเยี่ยมเมืองไทยเมื่อปี ๒๕๔๐ ได้เกิดอุบัติเหตุตกลงล้มกระดูกสะโพกเคลื่อนเรียกว่าเดินไม่ได้เลย ผมมีโอกาสไปเยี่ยมที่บ้านได้เห็นคุณป๋วยยังเหมือนเดิม ไม่ดูว่ามีอาการบาดเจ็บจากการล้ม นั่งยิ้มอยู่ที่เก้าอี้ตัวเดิมโบกไม้โบกมือให้เหมือนเดิม ผมยังประทับใจอยู่จนบัดนี้ วันนั้นได้คุยกับคุณจอน ผมถามว่าจะกลับมาเมืองไทยอีกครั้งต่อไปเมื่อไร คุณจอนบอกว่าคราวนี้คงไม่ได้กลับมาอีกแล้ว เพราะมีความลำบากในการเดินทาง ผมใจหายวูบ และคิดว่าคงไม่มีโอกาสได้พบหน้ากันและก็เป็นเช่นนั้นจริงๆ มาได้ข่าวว่าคุณป๋วยถึงแก่อนิจกรรมแล้ว คิดว่าอย่างมากก็คงจะนึกถึงความดีต่างๆ ที่คุณป๋วยได้ทำไว้ ส่วนเรื่องที่จะเป็นตัวอย่างของคนรุ่นหลังเท่าที่ผมได้พูดมานั้นคุณป๋วยมีทั้งความดี ความเก่ง มีจริยธรรม คุณธรรม ความกล้าหาญ เรียกว่าเสียสละทุกอย่างเพื่อส่วนรวม เป็นตัวอย่างที่ทำได้ยากหรืออาจจะหาไม่ได้เป็นปูชนียบุคคลของประเทศ ถ้าพวกเราได้มีโอกาสได้ทำตาม อย่างน้อยคงอาจจะแก้ปัญหาของประเทศชาติก่อนที่จะลุกลามใหญ่โตได้เหมือนอย่างสมัยดร.ป๋วย หรืออย่างน้อยเราอาจจะช่วยกันจรรโลงประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป